

2023-mut Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut

Saqqummiussissut

(Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalackersuisoq)

Matumuuna Naalackersuisut sinnerlugit 2023-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut saqqummiuppara.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip tunuliaqutaa

Aningaasanut inatsit aningaasaliissutinut takussutissiiginnangilaq, taannali aamma piffimmi atuuffimmini susoqarneranik ersersitsisuuvoq. Soorlu kikkut tamarmik ilisimagaat, ukioq manna aningaasanut inatsisissatut siunnersuut piffissami nunarsuarmi aningaasaqarnerup annertuumik allanngorfiani suliarineqarpoq. Allanngornerit taakku ataasiinnarmik patsiseqanngillat, Ruslandilli alianaqisumik inatsisinillu unioqutitsisumik Ukrainemut saassussinera pissutsinik annertuumik ajornerulersitsivoq. Sorsuunneq nunarsuaq tamakkerlugu nappaatip siaruaannera assigalugu siumut eqqoriarneqarsinnaangilaq, taamaammallu siunissaq suna erseqqissumik isumannaatsumillu orninnerlutigu ilisimangilarput.

Avammut niuerfitsinni, erniat qaffakkiartornerini nioqutissallu akiisa qaffakkiartorneranni allanngornerit malugivavut. Pissutsit tamakku aningaasatigut periarsinnaanitsinnik annertuumik killiliipput, pissutsillu taamaanneranni politikikkut eqqarsarluarlutalu mianersortariaqarpugut. Tamannalu tunuliaqutaralugu ukioq manna aningaasanut inatsisissatut siunnersuut ”Akisussaassuseqarneq piffissamilu nalorninartorsiorfimmi eqqarsarluarnermik” qulequtserparput.

Piviusullu taamaanneranni tamatta immikkut politikikkut anguniakkavut ilimagisinnaasavullu piviusunngortinniartussaavavut. Oqimaaqatigiissaakkamik, akisussaassuseqartumik patajaatsumillu aningaasaqarnikkut politikkeqarnissaq innarlernagu atugarissaarnerulernissamik politikikkut anguniakkat sulissutiginnissaat Naalackersuisunut pingaaruteqarpoq. Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut tamaviaarnartunik taamaattunik ersersitsivoq.

2023-mut Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut Ingerlatsinerimi Sanaartornermilu; IS-imik taaneqartumi 2023-mi 61 mio. kr.-nik amigartooruteqarfiuvoq. Tamanna piffissami 2025-2026-milu sinneqartooruteqarnikkut nalimassarneqarpoq, taamaalillunilu ukiuni sisamani ataatsimut oqimaaqatigiissitsineq anguneqarpoq. 2023-2026 ataatsimut aningaasanut inatsisiliorfiusumi 2023-mut Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut IS-imi 16 mio. kr.-nik sinneqartoorfiuvoq.

Missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsisip piffissami aningaasanut inatsisiliorfiusumi ataatsimut sinneqartoorinissamik inatsisitigut piumasaqaataa taamaalilluni naammassineqarpoq. Ukiunili qaninnerni taasarialinnik ingerlatsinerimi aningaasartuutinik annertuliinissamat aningaasatigut periarfissaqannginnera aamma ersarilluinnarpoq. Taamaammat immikkoortuni suliniutigullunniit aningaasaliissutit qaffanneqarnissaannik

kissaatit, aaqqissuusseqqinnikkut sukumiisumilluunniit aningaasaliinikkut aningaasalersornissaat piumasarineqassaaq. Taamatut aningasalersuinissamut akissussaaffik Inatsisartuniillunilu Naalakkersuisuniippoq, tamannalu partiinik aningaasanut inatsimmik isumaqatiginninniarnissani ilaatinneqassaaq.

Akit qaffakkiartornerat annertuumik nalornisitsivoq

Nunarsuaq tamakkerlugu akit qaffakkiartorput, tamannalu pisisartut amerlavallaat nioqutissianik ikippallaanik pisiassaqarnerannik aallaaveqarpoq. Tamanna inuussutissanut, nukissiuutitut tunisassiornitsinnilu atortussianut tunngavoq. Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit ukiaanerani nalunaarusiaminni nunatsinni 2022 tamakkerlugu akit qaffakkiartornerat 3-4 procentit missaannik annertussuseqassasoq nalilerpaat, tamannalu nunarsuarmi piffinnit allanit appasinneruvoq. Tamanna minnerunngitsumik KNI-p uuliap akianik qulakkeerinnittunik isumaqatigiissuteqarneranik ineqarnermilu akit allanngoranninneranik patsiseqarpoq. Tamanna pitsaasuullunilu ajunngitsuuvoq. Atuisulli amerlasuut ukiup ingerlanerani nioqutissat ulluinnarni pisiarisartakkamik akiisa qaffakkiartornerannik nalaassinerat allanngortinngilaa. Taamaattoqarnera amerlasuunut artukkiiisoq Naalakkersuisut miserratiginngilaat. Taamaammat Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliamit akuerineqarlutik 2022-p sinnerani avannamut assartukkat akiinik annikinnerulersitsisumik Naalakkersuisut Royal Arctic Linemik isumaqatigiissuteqarput. Suliniut ingammik inuussutissat akiisa appartinneqarnissaannut siunnerfeqarpoq, assartukkanulli allat aamma ilanngunneqarput ukiuuneranilu akinik appasinnerusunik qulakkeerinninniartoqassaaq. Naalakkersuisut ukiup ingerlanerani kingusinnerusukkut 2023-mi assingusunik suliniuteqarnissamik pisariaqartitsisoqarnerasoq nalilissavaat. Ikorsiissutilli sulluunniit piffissami killilimmi atuuttariaqarnerat erseqqissarneqassaaq. Tapiissutit taamaattut ataavartunngortikkaanni akit qaffakkiartornerannik annertunerulersitsiinnarnissaq aarlerinaateqarpoq. Taamaattoqassappallu ikorsiissutitut taamaattunut aningaasaliissutissanik nassaarniartoqartariaqassaaq. Tamannalu 2023-mi ikorsiissutinik missingersuutitut ikkussisoqannginneranut patsisaavoq.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi pingaarnersiunerit

Naalakkersuisut atugarissaarnermut kiisalu meeqqat inuusuttullu inuunerissaarnerannut sammisunik suliniutinik salliutitsippot. Taamaaliorneq patsisissaqarluarpoq. Siulleq tassaavoq ileqqorissaarneq. Piffissami aningaasanik ikittuinnarnik atugassaqarfiusumi suliniutit pisariaqartitsinerpaanut tutsittariaqarput. Aappaa tassaavoq siuariartorneq. Suliassaqarfiit tamarmik sulisussaaleqippot, ukiunilu qulikkaani aggersuni sulisussanik pisariaqartitsinerup appariartulernissaanut takussutissaqanngilaq. Taamaammat meeqqat inuusuttullu sapinngisamik amerlanerpaat siunissami sulisinnaasunngorumaarnissaasa anguneqarnissaa qulakkiissallugu politikikkut suliassaavoq pingaarutilik. Ullumikkut meeqqat inuusuttullu amerlavallaat pisortani tapersiinissamik aaqqissuusinerit malinnaasinnaannginnerat pisariaqanngitsunilluunniit aporfeqarnerat pissutigalugu ineriartornerminni akimmiffilersugaappot. Taamaattoqarnerani meeqqat ataasiakkaat inuuniarnikkut atugaat inuunerminnilu periarfissaat sunnerneqartarpoq, taamaattoqarneranili aamma inuiaqatigiit namminersorlutillu inuussutissarsiortut sunnerneqartarput. Taamaammat ilaqutariinnut, isumaginninnermut peqqissutsimullu politikki aamma tassaavoq aningaasaqarnermut politikki.

Taamaammat imminut toquttarnermik pinaveersaartitsinermut periusissiassap atuutilersinneqarnissaanut ukiumut 1,3 mio. kr.-t aningaasaliissutigineqarput. Imminut toquttarnerpassuit inuiaqatigiinni ajunaarnersuartut isigisariaqarput, ajornartorsiutillu oqallisigiinnarnera naammanngilaq, immikkoortumummi aamma aningaasaliisoqartariaqarpoq.

Ilaqutariinnut siunnersuinermit Tusaanngamullu, kikkut tamat inuunerminni anniaateqarlutik sianertut ullorlu unnuarlu periarfissaqarnissaanut qulakkeerinnittumut ukiumut 2,9 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarpoq.

Meeqqanut inuusuttunullu tarnikkut katsorsaanermit utaqqisarnerup sivikinnerulersinneqarnissaanut ukiumut 3 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarpoq. Ullumikkut qaammatini qulingiluani utaqqisoqartarpoq. Meeqqamut misissorneqarnissamat eqqortumillu katsorsarneqarnissamat utaqqisumut ikorfartuinerup sukkanerpaamik pinissaa pingaaruteqarluinnartuuvoq. Aningaasaliissutaanerusut piffinni ornigulluni suliaqarnermik nukittorsaanermit aamma atorneqassapput.

Dronning Ingridip Napparsimmavissuani meeqqanut immikkoortumik pilersitsisoqarnissaanut ingerlatsinernullu ukiumut 9 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarpoq. Taamaaliornikkut ukiorpasuarni innuttaasunit peqqinnissaqarfimmillu namminermik kissaatigineqartuartoq akuersarneqarpoq.

2023-mi Tasiilami ilinniarfimmik ataatsimik arlalinnilluunniit pilersitsinissamik pilersaarutit inaarsarneqarnissaanut 1 mio. kr.-nik immikkoortitsisoqarpoq. Tamanna aningaasanik inatsimmik suliaqarnerup ingerlanerani sukumiisunngortinneqassaaq.

2023-mi ilinniagaqartunut siunnersuisooqatigiinnik pilersitsinermit milliunip affai aningaasaliissutigineqarput. Ilinniagaqartunut siunnersuisooqatigiit ullumikkut Aningaasaqarnermit Siunnersuisooqatigiit siunnersuisarnerannik periuseq assigalugu suliamik siunnersuinermit ingerlatsissapput. Siunnersuisooqatigiit ilinniartitaanermit immikkoortumi piffissamik aningaasanillu eqqortumik atuinitsinnik nalilersuisarnikkut ikiussavaatigut.

Suliniutini allani Kalaallit Nunaata ataavartumik NATO-p Bruxellesimi qullersaqarfiani najuunnissaanut qulakkeerinnittumik ukiumut 2 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarnera taaneqarsinnaavoq. Taamaaliornikkut nunatta isumannaatsuuneranut pingaarutilinnik paasissutissanik sukkanerusumik pissarsisinnaanerput qulakkiissavaa. Ilanngullugulu suliniut nunatta nunami namminermi avataanilu isumannaallisaanikkut politikikkut aallunneqarneruleriartoreranut takutitsisuuvoq.

Taassuma saniatigut Kujataani aqqusiornissamat pilersaarusiornermut 2 million kr.-t immikkoortinneqarput. Sumiiffimmi attaveqaasersuusiornarup annertunerusumik ataqatigiilernissaa siunertaavoq.

2025-mit puiaasaaqqanik utertitsisarnermik aqqissuussinerup aqqissuuteqqinneqarnissaata nassatarisaanik ukiumut 20 mio. kr.-nik nutaanik isertitaqartoqalernissaa missingersuutigineqarpoq. Utertitsisarnermik aqqissuussineq maanna eqqussuinermit akitsuutinik attuuttunik allannguinermit ilallugu, ilaatigut immiaaqqat imeruersaatillu niuernermit akiinik appaanissamat periarfissiivoq. Taamaammat ukiut siuliini aningasanut

inatsimmik isumaqatigiissuteqartarnerni ujartorneqartutut, suliniutip pilertornerusumik ingerlanneqarnissaa Naalakkersuisut aalajangerpaat.

Taasakka aningaasanut inatsisissatut siunnersuummit tamarmiusumit tigulaarinninnerupput. Siunnersuut qaammatip missaa tamanit ilisimaneqareerpoq, taamaammallu pitsaasunik pitsaanngitsunillu oqaaseqarfigineqartareerluni. Taamaattariaqarpoq taamaattussaallunilumi. Aningaasanulli inatsisissatut siunnersuut naammattumik aningaasaqarnermik siuariartortitsinanilu inuussutissarsiornikkut suliniutinik amigaateqarfiunera pillugu isornartorsiunerit eqqortuunngillat.

Maanna aningaasaqarnej ingerlarsorpoq. Sanaartortitsisut sanaartornerup annertunerujussua pissutigalugu suliasaqarpallaaleqqapput, suliffissaqanngitsullu ikittuinnaallutik. Ukiut siulii assigalugit nunatsinni tamani aningaasanut inatsit aqputigalugu sanaartornermut aningaasaliinerit pingaernerutinneqarput, taamaaliornikkullu nunap immikkoortuini tamani suliasaqarnej qulakkeerneqarpoq. Aatsitassarsiornermik immikkoortumi piffissaq misissuiffiusoq nappaassuup nunarsuaq tamakkerlugu siaruaannerata kingorna pissutsinut nalinginnaakannersunut uteqqippugut. Takornariaqarnej kingumut ima ingerlalluaqqilertigaaq, takornariat allaat amerlavallaalerlutik. Taamaalilluta namminersorlutik inuussutissarsiortut ingerlatsisut ingerlalluartut oqarsinnaavugut. Siunissami namminersorlutik ingerlatsisut qiviarutsigit, Naalakkersuisut qinersinerup kingorna mingutsitsinningsunut ikaarsaarnermut tunngatillugu ersarissorujussuarmik siunnerfiliipput, inuussutissarsiummullu tassunga sinaakktissat nutaat pilersiortuleruttorlugit. Pisortat aningaasalersuinerannut tunngatillugu erngup nukinganik innaallagissiorfinnut nutaanut aningaasaliissutissanik milliardilikkaanik aningaasalersuutissat sulissutigineqaleruttorput, aasaq mannalu qillerilluni misiligutinik misileraanerit, carbon capture and storage-mik, tassa CO₂-mik nunap iluanut katersuiffiliornernut periarfissanik misissuinerit ingerlanneqarput. Erngup nukinganik innaallagissiorfiliornissamik periarfissanik nunani allani aningaasaliisartunik nittarsaassinermik suliaqarnej aamma pilersaarutit malillugit ingerlavoq, suliariumannittussarsiuussinissarlu tikeqqajaavarput. Taakku saniatigut naak aarlerinartoqaraluartoq, aningaasanut inatsisissatut siunnersuut aningaasarsiornermik siuarsaasuvoq. Sulisussallu amerlisarnissaannik siunnerfeqartumik sulineq maanna malitseqartussanngorpoq, tamannarpiaavorlu aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip aallussaa. Taamaammat aningaasanut inatsisissatut siunnersuut una innuttaasunut assannik isaassivigineqarnissamik pisariaqartitsisunut siunnerfiligaallunilu, peqatigisaanik inuussutissarsiornermik ineriartortitsinermik sulinerup pimoorunneqarnissaanik siunnerfeqarpoq.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut allannguutissatut siunnersuutissatut ilimagineqartut

Pisarnertut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip aappassaaneernejarnissaanut pingajussaaneernejarnissaanullu allannguutissatut siunnersuutinik arlalinnik saqqummiussisoqassaaq. Taakku ilaasa imariumaagaat ilisimareerpavut, allalli isumaqatiginninniarnertit tassanngaannartumilluunniit pisariaqartitsisoqaleriataarnerup kingunerisaanik malinnaassapput.

Allannguutissatut siunnersuut ilisimariigarput tassaavoq kommuninut ataatsimoortumik tapiissutissanut aningaasaliissutit. Naak isumaqatigiissut inaaqqinnikkaluartoq oqallinnerit pitsaasumik siunnerfeqartumillu ingerlanneqarput.

Allannguutissatullu siunnersuummik peqqissartut najugaqarfimmik avataanni katsorsarneqarlutik toqukkut qimaguttut timaasa angerlaanneqarnissaannut aningaasartuutunik matussuseqarnissaata saqqummiussisoqarnissaa ilimagineqarpoq. Ullumikkut aningaasartuutit taakku qimagaasunut akilerneqartarput.

Suleriaqqinnissaq

Aningaasanut inatsimmik sapingisamik amerlanerussuteqarnerpaamik attanneqarsinnaasumillu akuersissutiginninnissaq Naalackersuisut anguniagaraat. Taamaammat aappassaaneerinninnissap pingajussaaneerinninnissallu tungaanut partiit tamarmik aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik isumaqatiginninniarnissamut aggersarneqarput. Oqaatigineqareersutut ukiuni qaninnerni aningaasartuutissanut nutaanut aningaasaqarnikkut killilerujussuarmik periarfissaqarpoq, taamaattoqarnerali siammasissumik suleqatigiinnermut killiliisariaqanngilaq. Politikki suliniutinut nutaaginnartut tunngassuteqanngilaq, nunalli piffissami ajornartorsiorfiusumi aqunneqarnissaanut aalajangiinernullu tamaviaarnartunut akisussaaqataanermut aamma tunngassuteqarpoq. Oqaasermi aqqissuusseqqinneq allannguineramik isumaqarpoq. Taamaattumik aqqissuusseqqinnerit sunik ilisimareeqqatsinnik allanngortitsissapput. Tassani pisariaqarpoq politikkerit imminnut naapinnissaminnut piumassuseqartariaqartut, isumaqatigiinngissutunik isumaqatigiissinnaaneq ataatsimoorlunilu akisussaaqataanermik pissutsinik nutaanik ingerlatsisinnaanernut tiguisinnaanermut.

Siunnersuut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliamut suliarineqartussanngorlugu innersuunneqarnissaa ilimagineqarmat, ataatsimiititaliaq sulilluarnissaanik kissaappara, ataatsimiititaliaq paasissutissanik allanik kissateqassappat tassani piareersimavunga.

Taama oqaaseqarlunga Naalackersuisut 2023-mut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersuutaat Inatsisartuni suliassanngortippara.